

KUNSKAPSKRAV
LICENSIERINGSTEST FÖR

Rådgivare 2017

ÄNDRINGSMARKERAD

20170701

Innehåll

Inledning	3
Bakgrund.....	3
Målgrupp.....	3
Kunskapskravens uppbyggnad och funktion	3
Ändringar av kunskapskraven.....	3
Kunskapskravens utformning	4
Testets utformning	4
Kognitiva nivåer.....	4
Delområde 1 – Produkter och hantering av kundens affärer	6
Bankverksamhet och banksparande	6
Ränterelaterade instrument	6
Aktierelaterade instrument.....	6
Strukturerade placeringar.....	7
Fonder	8
Icke reglerade erbjudanden	9
Grundläggande information och förfaranden på aktiemarknaden.....	9
Handel med finansiella instrument	10
Kontoföring, clearing och avveckling.....	11
Delområde 2 – Ekonomi	12
Makroekonomisk analys	12
Värdering av finansiella instrument.....	13
Risk och avkastning	13
Grunderna i portföljläran	14
Utvärdering av portföljer och fonder	15
Privatekonomi	15
Delområde 3 - Etik och regelverk	17
Finansiell rådgivning	17
Grundläggande etik på värdepappersmarknaden	18
Finansinspektionen och SwedSec	19
Information till kund vid tillhandahållande av investeringstjänster.....	19
Intressekonflikter	19
Penningtvätt och finansiering av terrorism	20
Mutor och bestickning	20
Marknadsmissbruk.....	20
Famijerätt.....	21
Skattefrågor.....	21
Tystnadsplikt.....	23
Klagomålshantering	23
Insättningsgaranti och investerarskydd	23
Delområde 4 – Pensioner och försäkringar	24
Pension.....	24
Lagstadgad/allmän försäkring utöver pensionen	25
Avtalad eller privat meddelad försäkring.....	25
Regelverk kring försäkring	26
Livförsäkringsteknik	27
Skatteregler	28
Förmedling och rådgivning.....	28

Inledning

Bakgrund

SwedSecs syfte är att arbeta för höga kunskaper och regelefterlevnad hos anställda på finansmarknaden genom att kräva licensiering samt regelefterlevnad för fortsatt licensiering. SwedSecs vision är att förtroendet för finansmarknaden ska vara högt. En förutsättning för högt förtroende är att den personal som arbetar på finansmarknaden har tillräcklig kunskap och kompetens för sina uppgifter. Licenskravet omfattar olika kategorier av anställda med olika arbetsuppgifter och roller, inom de till SwedSec anslutna företagen.

Målgrupp

Kunskapskraven för licensieringstestet för rådgivare har i första hand bestämts utifrån den kunskap som bör krävas av yrkeskategorier som ägnar sig åt placeringsrådgivning och försäkringsförmedling avseende livförsäkringar med sparmoment till privatpersoner och företag. Mer information om målgruppen finns i SwedSecs regelverk 3 kap. 1 §, kategori B.

Kunskapskraven utgör en grundnivå av kunskap som licenshavare i målgruppen måste ha, oavsett arbetsuppgifter och roll. En anställds funktion och roll kan medföra att den anställda behöver fördjupade och/eller ytterligare kunskaper utöver de som omfattas av dessa kunskapskrav. Det är det anslutna företagets ansvar att bedöma vad som är tillräckligt utifrån den anställdas arbetsuppgifter.

Kunskapskravens uppbyggnad och funktion

Kunskapskraven är uppdelade i delområden (faktaområden), i underrubriker och i mätpunkter. En mätpunkt specificerar vad licenshavaren förväntas kunna inom ett relativt litet kunskapsområde. Varje uppgift som ingår i licensieringstestet är kopplad direkt till en mätpunkt i detta dokument.

Kunskapskraven ska fungera som stöd vid utformning av relevanta kursplaner och som underlag vid uppgiftskonstruktion. De ska dessutom ge överblick över vad som förväntas av en licenshavare. Det är varje utbildningsanordnares uppgift att tolka kunskapskraven och utifrån tolkningen forma en relevant och pedagogisk utbildning.

Ändringar av kunskapskraven

Mindre justeringar, till exempel omformuleringar, ändras löpande på SwedSecs hemsida (www.swedsec.se). Större förändringar, till exempel förflyttningar av mätpunkter mellan delområden, träder i kraft en gång per år (1 januari). Ändringar av kunskapskraven publiceras på SwedSecs webbplats direkt efter fattade beslut. Det är varje enskild utbildningsanordnares ansvar att kontinuerligt uppdatera sig med den senaste versionen.

Kunskapskravens utformning

De delområden som ingår i licensieringstest för rådgivare är:

- Produkter och hantering av kundens affärer
- Ekonomi
- Etik och regelverk
- Pensioner och försäkringar

Delområdet etik och regelverk innefattar dels kunskaper om de regler som gäller för verksamheten, dels etiska frågeställningar som integritet, respektavstånd till det otillåtna och ställningstaganden till vad som kan vara lämpligt. Till skillnad från regelverksområdet lämpar sig etikområdet inte i alla delar för ett kunskaps-test baserat i huvudsak på flervalfrågor. Som komplement till testet kommer därför normalt den årliga kunskapsuppdateringen att innehålla etik-/praktikfall där licenshavaren får möjlighet att diskutera och ta ställning till etiska frågor och dilemman där det inte alltid finns något givet rätt eller fel svar.

Testets utformning

I licensieringstest för rådgivare ingår 25 ordinarie uppgifter från varje delområde. Testet består totalt av 100 ordinarie uppgifter. Alla ordinarie uppgifter har genomgått en noggrann kvalitetskontroll i form av fakta-, kvalitets- och språkgranskning. Uppgifterna har dessutom utprovats och analyserats med statistiska metoder. Utprovningen sker genom att fem ännu inte godkända uppgifter från varje delområde ingår i testet utan att påverka slutresultatet. De svar som testtagarna lämnar på dessa uppgifter räknas inte med i resultatet utan lagras för statistisk analys. Testtagaren kan inte avgöra vilka uppgifter som är ordinarie och vilka som utprovats. Totalt besvarar alltså testtagaren 120 uppgifter varav 100 avgör testtagarens resultat.

För att godkännas på licensieringstestet måste en testtagare ha minst 70 procent rätt totalt och samtidigt minst 60 procent rätt på varje delområde.

Kognitiva nivåer

De kognitiva nivåerna syftar till att beskriva vilken grad av komplexitet uppgifterna har.

Nivå	Förklaring
Känna till (K)	Testtagaren ska känna till och komma ihåg begrepp, definitioner och faktauppgifter.
Förstå (F)	Testtagaren ska förstå och kunna förklara olika samband och sammanhang.
Tillämpa (T)	Testtagaren ska kunna använda till exempel formler, regler, lagar och metoder.

Varje mätpunkt har en markering som definierar på vilken kognitiv nivå testtagaren ska ha den aktuella kunskapen. Nivån markeras med den första bokstaven i nivåns namn: K, F eller T. De kognitiva nivåerna hänger ihop och bygger på varandra. Om mätpunkten till exempel avser den kognitiva nivån Tillämpa förutsätts alltså att om licenshavaren kan tillämpa en kunskap så ska han/hon också förstå och kunna förklara den

och känna till den. Om fler än en kognitiv nivå markeras innebär det att mätpunkten innehåller delar som ligger på olika kognitiva nivåer.

I matriserna för varje mätpunkt anges mätpunktens storlek och vikt. En stor mätpunkt har mer omfattande kunskapskrav, vilket medför att licensieringstestet sannolikt innehåller fler frågor på sådana mätpunkter. En mätpunkt kan antingen ha vikt 1 eller 2, där vikt 2 anger högst vikt, vilket också påverkar antalet frågor på licensieringstestet.

Delområde 1 – Produkter och hantering av kundens affärer

Delområde 1 omfattar kunskap om olika sparformer, finansiella instrument och kapitalförvaltning i ett brett perspektiv. I praktiken innebär det grundläggande kunskap om flertalet finansiella instrument samt relativt djupa kunskaper avseende de vanligaste sparformerna för icke-professionella kunder. Delområdet omfattar även kunskap om handel och administration av kunders finansiella instrument i ett brett perspektiv.

Bankverksamhet och banksparande

Bankverksamhet och banksparande

Licenshavaren ska förstå de olika ränteberäkningsmetoder som tillämpas på banksparande, vad som påverkar bankräntan samt vilken risk ett banksparande innebär. Vidare ska licenshavaren förstå grundläggande begrepp som berör bankverksamhet och banksparande.

Investeringsparkonto (ISK)

Licenshavaren ska förstå vad investeringsparkontot är och hur det fungerar. Licenshavaren ska känna till i vilka tillgångar man får placera inom ramen för kontot, men även i vilka produkter man inte bör placera inom ramen för investeringsparkontot.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Bankverksamhet och banksparande	2	Stort		F
Investeringsparkonto (ISK)	2	Litet	K	F

Ränterelaterade instrument

Obligationer

Licenshavaren ska förstå olika typer av obligationsplaceringar samt vilka effekter förändringar i marknadsräntorna eller villkoren på obligationen har för en obligationsplacering. Licenshavaren ska vidare förstå effekterna på obligationen beroende på emittentens kreditvärdighet.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Obligationer	2	Stort		F

Aktierelaterade instrument

Aktier, konvertibler och teckningsrätter

Licenshavaren ska förstå de olika typer av aktier som förekommer på aktiemarknaden, såsom stamaktier och preferensaktier. Vidare ska licenshavaren förstå skillnaden mellan A- och B-aktier. Licenshavaren ska förstå teckningsrätter och konvertibler, prissättningen på dessa instrument samt när det är lämpligt utifrån ett investerarperspektiv att utnyttja dessa rättigheter.

Standardiserade derivatinstrument

Licenshavaren ska förstå de grundläggande optionsplaceringarna (köpa respektive sälja en köption, köpa respektive sälja en säljoption). Licenshavaren ska särskilt förstå riskerna i de enskilda positionerna. Licenshavaren ska vidare känna till vad en terminsaffär innebär och vilka risker en terminsaffär innebär för köpare och säljare.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Aktier, konvertibler och teckningsrätter	2	Stort		F
Standardiserade derivatinstrument	2	Stort	K	F

Strukturerade placeringar

Kapitalskyddade placeringsprodukter

Licenshavaren ska förstå konstruktionerna avseende kapitalskyddade placeringar samt vilka risker som är förenade med dessa, särskilt avseende emittentrisk och likviditetsrisk. Licenshavaren ska förstå de olika beståndsdelarna i konstruktionen av en kapitalskyddad placering samt vilka begränsningar på den totala avkastningen konstruktionerna innebär för placeraren. Licenshavaren ska även förstå vilken betydelse avgifterna, arrangörs- samt courtagekostnaderna har för placeringen och dess avkastning. Licenshavaren ska även förstå varför en kapitalskyddad placering är att betrakta som en komplicerad produkt och känna till vilka särskilda krav som ställs vid tillhandahållandet av dessa produkter.

Marknadsplaceringar såsom bevis och certifikat

Licenshavaren ska förstå de vanligaste varianterna av marknadsplaceringar som erbjuds. Vidare ska licenshavaren förstå vilka olika typer av risker som kan vara förenade med de olika varianterna, såväl avseende emittentrisk och likviditetsrisk som de olika typer av risker som är förenade med konstruktionen av en produkt. Licenshavaren ska förstå enskilda villkor som t.ex. barriärer och kuponger och vilka effekter de har för placeraren. Licenshavaren ska även förstå vilken betydelse avgifterna, arrangörs- samt courtagekostnaderna har för placeringen och dess avkastning. Licenshavaren ska vidare förstå varför marknadsplaceringar är att betrakta som komplicerade produkter och känna till vilka särskilda krav som ställs vid tillhandahållandet av dessa produkter.

Hävstångsplaceringar

Licenshavaren ska känna till de olika typer av hävstångsplaceringar som är vanliga på marknaden, t.ex. minifutures och turbowarranter, förstå de olika risker som är förenade med dessa samt vilka konsekvenser en investering kan få vid en oönskad utveckling i marknaden. Licenshavaren ska vidare förstå vilka kostnader som är förenade med en placering såsom courtage, ränta och spread. Licenshavaren ska vidare förstå varför en strukturerad marknadsplacering är att betrakta som en komplicerad produkt och känna till vilka särskilda krav som ställs vid tillhandahållandet av dessa produkter.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Kapitalskyddade placeringsprodukter	2	Stort		F
Marknadsplaceringar såsom bevis och certifikat	2	Stort		F
Hävstångsplaceringar	1	Litet	K	F

Fonder

Aktiefonder

Licenshavaren ska förstå aktiefonders konstruktion, villkor och risker. Licenshavaren ska också förstå under vilka förutsättningar det är lämpligt för en kund att placera i aktiefonder.

Räntefonder

Licenshavaren ska förstå olika typer av räntefonders konstruktion, villkor och risker. Licenshavaren ska också förstå under vilka förutsättningar det är lämpligt för en kund att placera i räntefonder.

Övriga fonder såsom blandfonder, hedgefonder och AIF-fonder

Licenshavaren ska förstå övriga fondtyper på marknaden vad gäller konstruktion, villkor och risker. Licenshavaren ska särskilt förstå egenskaperna hos de vanligaste varianterna av hedgefonder. Licenshavaren ska vidare känna till de grundläggande skillnaderna mellan en värdepappersfond och en specialfond. Vidare ska licenshavaren förstå dels förutsättningarna för marknadsföring till icke-professionella investerare avseende AIF-fonder, dels vad som avses med ”marknadsföring” i lagens mening.

Börshandlade fonder (ETF)

Licenshavaren ska förstå börshandlade fonders (ETF) uppbyggnad och handelssätt.

Fondavgifter

Licenshavaren ska förstå olika avgiftsbegrepp förknippade med fonder, t.ex. årlig avgift och förvaltningsavgift, samt hur eventuella prestationsbaserade avgifter beräknas. Licenshavaren ska även förstå hur det s.k. Norman-beloppet fastställs. Licenshavaren ska förstå hur avgifterna påverkar avkastningen över tid och att avgiften alltid är bortdragen när avkastningen visas.

Faktablad och övrig information till kund om fondandelar

Licenshavaren ska känna till att det för varje värdepappersfond och AIF-fond som marknadsförs till icke-professionella investerare ska finnas ett faktablad, vilken information om risk och avkastning som ska framgå av faktabladet, och vem som ska se till att kunden får tillgång till faktabladet. Licenshavaren ska även förstå de riskmått som används i fonders faktablad, produktblad och annat marknadsföringsmaterial. Licenshavaren ska även, beträffande värdepappersfonder, känna till vad fondbolaget ska informera om när det gäller de avgifter som belastar den enskilda kundens fondandelar och hur ofta sådan information ska lämnas.

Praktisk hantering av fonder och fondhandel

Licenshavaren ska förstå och kunna förklara hur en fonds NAV (Net Asset Value), dvs. andelsvärde beräknas. Licenshavaren ska även förstå och kunna förklara informationen kring en fonds handelsinformation, dvs. vad stopptid, affärsdag köp respektive sälj innebär i praktiken samt när köp respektive försäljning syns på kundens konto.

Riktlinjer för fondbolagens hållbarhetsarbete och redovisning av koldioxidavtryck

Licenshavaren ska känna till syftet med Fondbolagens förenings riktlinjer avseende fondbolagens redovisning av sitt hållbarhetsarbete. Vidare ska licenshavaren kunna förklara de mest kända begreppen, såsom SRI, RI, CSR, ESG samt PRI som används i dessa redovisningar. Licenshavaren ska även kunna förklara

det koldioxidmått som Fondbolagens förening rekommenderar fondbolagen att använda avseende koldioxidmätning och innebörden av ett stort eller litet tal i denna redovisning.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Aktiefonder	2	Stort		F
Räntefonder	2	Stort		F
Övriga fonder såsom blandfonder, hedgefonder och AIF-fonder	2	Stort	K	F
Börshandlade fonder (ETF)	1	Litet		F
Fondavgifter	2	Stort		F
Faktablad och övrig information till kund om fondandelar	2	Litet	K	F
Praktisk hantering av fonder och fondhandel	2	Stort	K	F
Riktlinjer för fondbolagens hållbarhetsarbete och redovisning av koldioxidavtryck	1	Litet	K	F

Icke reglerade erbjudanden

Crowdfunding och inlåning utan insättningsgaranti

Det finns en rad företeelser där investerare kan investera i företag eller projekt, eller sätta in pengar på konto som många gånger inte omfattas av den finansiella regleringen eller Finansinspektionens tillsyn. Crowdfunding t.ex. innebär att ett företag, en organisation eller en person vänder sig till allmänheten för att få finansiering till ett projekt eller en affärsidé. Utformningen är oftast sådan att det inte föreligger någon prospektskyldighet, och när transaktionen görs mellan ägare och investerare, finns det inte heller krav på tillstånd. Det finns också inlåningsföretag som erbjuder alternativ till bankernas sparkonton, ofta med höga inlåningsräntor. Inlåningsföretag står dock inte under Finansinspektionens tillsyn på samma sätt som banker och kontona omfattas inte av den statliga insättningsgarantin. Licenshavaren ska känna till vad crowdfunding och inlåning till inlåningsföretag är och hur dessa företeelser skiljer sig från investeringar och sparande i övrigt.

Bitcoin

Bitcoin har ingen central utfärdare, som Riksbanken för svenska kronor. I stället skapas valutan i förutbestämd takt i ett nätverk dit konsumenterna kan ansluta sig och där transaktionerna journalförs. Såväl betalningsmedlet som ”växlingskontoren” är till stor del oreglerade. Det finns inte heller något rättsligt skydd mot att en digital plånbok eller ett växlingskontor utsätts för dataintrång. Licenshavaren ska känna till vad bitcoin är och riskerna med betalningsmedlet.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Crowdfunding och inlåning utan insättningsgaranti	1	Stort		K
Bitcoin	1	Litet		K

Grundläggande information och förfaranden på aktiemarknaden

Aktiehändelser

Licenshavaren ska känna till hur nyemission, split, omvänd split och återköp av aktier kan påverka aktiekapitalet, antalet utestående aktier samt aktiekursen.

Anmälnings- och teckningsrutiner vid emissioner

Licenshavaren ska kunna tillämpa vad som gäller i samband med nyemissioner och vilka moment som måste iakttas för att kunna tillvarata kundens intressen i dessa situationer.

Aktieutdelning

Licenshavaren ska förstå processen kring en aktieutdelning och vilka tidpunkter och händelser som är relevanta innan utdelningen kan verkställas. Vidare ska licenshavaren känna till hur och när ett beslut om aktieutdelning påverkar aktiekursen.

Offentliga uppköpserbjudanden

Licenshavaren ska på ett övergripande plan förstå hur ett budförfarande går till, och hur de olika tidsfrister och villkor som förekommer i en sådan situation kan påverka kundens valmöjligheter under budprocessen. Licenshavaren ska också känna till de viktigaste informationskraven som uppkommer i samband med ett offentligt bud.

Informationsplikt på aktiemarknaden

Licenshavaren ska känna till att noterade bolag är skyldiga att offentliggöra insiderinformation, vad som avses med sådan information och var den finns tillgänglig. Licenshavaren ska övergripande känna till reglerna om personer i ledande ställnings anmälningar av sina värdepapperstransaktioner till Finansinspektionen och till det noterade bolaget.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Aktiehändelser	2	Stort	K		
Anmälnings- och teckningsrutiner vid emissioner	2	Litet			T
Aktieutdelning	2	Litet	K	F	
Offentliga uppköpserbjudanden	1	Litet	K	F	
Informationsplikt på aktiemarknaden	2	Litet	K		

Handel med finansiella instrument

Handel på aktiemarknaden

Licenshavaren ska övergripande känna till hur handeln i noterade aktier går till, dvs. att den sker elektroniskt på en marknadsplats under Finansinspektionens tillsyn, att all handel för kunders räkning sker via en handelsdeltagare som även den måste ha Finansinspektionens tillstånd samt att handelsplatsen ställer krav på såväl handelsdeltagarna som de noterade bolagen. Licenshavaren ska vidare känna till att det inom EU finns två typer av marknadsplatser för aktiehandel, reglerad marknad (i Sverige för närvarande Nasdaq Stockholm och NGM Equity) respektive handelsplattform/MTF (i Sverige för närvarande First North, Nordic MTF och AktieTorget). Licenshavaren ska övergripande känna till hur kraven rörande notering, prospekt och flaggningar skiljer sig beroende på om ett bolag är noterat på en svensk reglerad marknad eller en svensk handelsplattform.

Handel med komplicerade instrument

Licenshavaren ska förstå marknadsgaranternas roller i handeln med komplicerade instrument som t.ex. aktieindexobligationer, börshandlade certifikat, börshandlade fondandelar och warranter. Licenshavaren ska känna till under vilka förutsättningar marknadsgaranterna tillhandahåller likviditet i denna handel, även i de fall produkten handlas OTC.

Handel på räntemarknaden (utom interbankmarknaden)

Licenshavaren ska förstå hur handeln med obligationer och andra ränteinstrument går till på de marknader där sådana instrument kan handlas av privatpersoner.

Regler för orderutförande

Licenshavaren ska förstå vad principen om bästa orderutförande innebär såväl när det gäller institutets skyldigheter som när det gäller den praktiska hanteringen gentemot kunden.

Kursinformation

Licenshavaren ska känna till var kursinformation finns tillgänglig vid handel med finansiella instrument. Licenshavaren ska också känna till skillnaden i kvalitet på sådan information från olika källor, t.ex. om informationen lämnas i realtid eller med viss fördröjning, om informationen är heltäckande eller endast kommer från en marknadsplats osv.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Handel på aktiemarknaden	2	Stort	K	
Handel med komplicerade instrument	2	Litet	K	F
Handel på räntemarknaden (utom interbankmarknaden)	1	Litet		F
Regler för orderutförande	2	Litet		F
Kursinformation	1	Litet	K	

Kontoföring, clearing och avveckling

Värdepapperskonton och VPC-systemet

Licenshavaren ska känna till skillnaden mellan att ett innehav är direktregistrerat på konto hos Euroclear Sweden och att det ligger i depå hos ett värdepappersinstitut, liksom de affärsmässiga och administrativa skäl som kan motivera en kund att välja konto eller depå.

Administration av värdepappersaffärer

Licenshavaren ska förstå vad som gäller vid redovisning och likvidhantering av värdepappersaffärer och vad som gäller vid utfärdandet av en avräkningsnota. Licenshavaren ska förstå hur man tolkar en avräkningsnota.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Värdepapperskonton och VPC-systemet	1	Litet	K	
Administration av värdepappersaffärer	1	Litet		F

Delområde 2 – Ekonomi

Delområde 2 fokuserar på frågan om hur man på bästa sätt väljer värdepappersportföljer anpassade för olika kunders situation och behov. Detta uppdrag kräver att licenshavaren har god kunskap om begreppen förväntad avkastning, risk och risktolerans samt en förståelse för riskegenskaperna hos portföljer av finansiella tillgångar. Licenshavaren måste också behärska grunderna i värdering av finansiella instrument, förstå diversifieringens möjligheter och begränsningar samt kunna analysera kundens privatekonomiska situation och attityd till risktagande. En viss kunskap om makroekonomiska begrepp, samband och metoder är också nödvändig för en djupare förståelse för avkastning och risk för olika placeringsalternativ.

Makroekonomisk analys

Grundläggande begrepp

Licenshavaren ska förstå centrala begrepp och definitioner som används inom makroekonomi, såsom bruttonationalprodukt, konsumtion, offentliga utgifter, investeringar, bytesbalans, inflation samt penning- och finanspolitik.

Penningpolitik och centralbanker

Licenshavaren ska förstå vad som menas med penningpolitiska åtgärder och känna till de instrument som en centralbank har till sitt förfogande för att bedriva aktiv penningpolitik. Licenshavaren ska förstå hur penningpolitiska åtgärder påverkar den makroekonomiska utvecklingen. Licenshavaren ska känna till de penningpolitiska mål som den svenska Riksbanken har.

Finanspolitik

Licenshavaren ska förstå vad som menas med finanspolitiska åtgärder. Licenshavaren ska förstå den grundläggande idén bakom den keynesianska synen på stabiliseringspolitik.

Den öppna ekonomin

Licenshavaren ska förstå begreppen rörlig växelkurs, fast växelkurs, depreciering och appreciering. Licenshavaren ska också förstå hur en rörlig växelkurs påverkar möjligheten att bedriva aktiv penningpolitik i en liten öppen ekonomi som Sverige.

2.7.5 Avkastningskurvan

Licenshavaren ska förstå hur avkastningskurvan, skillnaden mellan räntor för olika löptider, ska tolkas.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Grundläggande begrepp	2	Stort	F
Penningpolitik och centralbanker	2	Stort	K F
Finanspolitik	2	Stort	F
Den öppna ekonomin	2	Stort	F
Avkastningskurvan	2	Litet	F

Värdering av finansiella instrument

Räntebegrepp, nuvärden, slutvärden och annuiteter

Licenshavaren ska förstå begreppen enkel ränta, effektiv ränta, nominell ränta och real ränta samt i vilka situationer respektive mått är användbart. Licenshavaren ska förstå begreppen nuvärde, slutvärde och annuitet.

Värderingsprinciper för obligationer

Licenshavaren ska förstå hur kupongobligationer utan kreditrisk värderas och hur priserna påverkas av förändringar i kupongränta, internränta (yield) och löptid.

Värderingsprinciper för aktier

Licenshavaren ska förstå hur aktier kan värderas med hjälp av diskonterade utdelningar eller kassaflöden. Licenshavaren ska förstå begreppen P/E-tal, direktavkastning och substansvärde.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Räntebegrepp, nuvärden, slutvärden och annuiteter	2	Stort	F
Värderingsprinciper för obligationer	2	Litet	F
Värderingsprinciper för aktier	2	Litet	F

Risk och avkastning

Avkastningens komponenter

Licenshavaren ska förstå begreppen totalavkastning, kursvinst/kursförlust och direktavkastning.

Spridningsmått

Licenshavaren ska förstå begreppen varians och standardavvikelse och hur dessa mått kan användas för att kvantifiera begreppet risk.

Förväntad avkastning, realiserad avkastning och risk

Licenshavaren ska förstå begreppet förväntad avkastning, skillnaden mellan förväntad avkastning och realiserad avkastning samt på vilket sätt denna skillnad speglar begreppet risk.

Total risk och riskdekomponering

Licenshavaren ska förstå hur total risk för en tillgång eller en portfölj beräknas samt hur denna kan delas upp i systematisk risk och företagsspecifik risk (unik risk).

Marknadsrisk

Licenshavaren ska förstå begreppen marknadsrisk, kursrisk, ränterisk, återinvesteringsrisk och valutarisk. Licenshavaren ska även på ett generellt plan förstå hur dessa olika typer av risker kan komma att påverka kundens placeringar.

Andra typer av risker

Licenshavaren ska förstå begreppen kreditrisk, likviditetsrisk och operativ risk. Licenshavaren ska även på ett generellt plan förstå hur dessa olika typer av risker kan komma att påverka kundens placeringar.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Avkastningens komponenter	2	Litet	F
Spridningsmått	2	Litet	F
Förväntad avkastning, realiserad avkastning och risk	2	Litet	F
Total risk och riskdekomponering	2	Stort	F
Marknadsrisk	2	Stort	F
Andra typer av risker	2	Stort	F

Grunderna i portföljläran

Samvariation (korrelation)

Licenshavaren ska förstå begreppet korrelationskoefficient och hur risken (standardavvikelsen) i en portfölj av två olika tillgångar bestäms av korrelationen mellan de två tillgångarna. Licenshavaren ska i allmänna termer även förstå hur risken i en portfölj av många olika tillgångar beror på storleken på korrelationskoefficienterna mellan tillgångarna.

Diversifiering och riskspridning

Licenshavaren ska förstå på vilket sätt diversifiering över tillgångsslag och/eller geografiska marknader kan minska den totala risken i en portfölj. Licenshavaren ska också förstå gränserna för riskminskning via diversifiering.

Den effektiva fronten och kapitalallokeringslinjen

Licenshavaren ska förstå vad som menas med de två begreppen effektiva fronten och kapitalallokeringslinjen. Licenshavaren ska särskilt förstå hur avvägningen mellan risk och förväntad avkastning för olika portföljval kan illustreras med hjälp av den effektiva fronten eller kapitalallokeringslinjen. Licenshavaren ska slutligen förstå på vilket sätt risktoleransen påverkar valet mellan riskfyllda och riskfria tillgångar på kapitalallokeringslinjen.

CAPM och förväntad avkastning

Licenshavaren ska känna till Capital Asset Pricing Model (CAPM) och dess ingående komponenter förväntad avkastning, betavärde, riskfri ränta och marknadsriskpremie.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Samvariation (korrelation)	2	Litet	F
Diversifiering och riskspridning	2	Stort	F
Den effektiva fronten och kapitalallokeringslinjen	2	Stort	F
CAPM och förväntad avkastning	2	Stort	K

Utvärdering av portföljer och fonder

Traditionella utvärderingsmått

Licenshavaren ska förstå utvärderingsmått Jensen's Alfa och Sharpekvot samt känna till i vilka situationer respektive mått bör användas. Licenshavaren ska kunna tillämpa denna kunskap i jämförelser mellan portföljer eller fonder.

Tracking error och informationskvot

Licenshavaren ska känna till måtten tracking error och informationskvot samt i vilka situationer de brukar användas.

Jämförelseindex och aktiv risk

Licenshavaren ska känna till skillnaden mellan ett prisindex och ett avkastningsindex samt de vanligaste typerna av jämförelseindex som används på aktiemarknaden respektive räntemarknaden. I detta sammanhang ska licenshavaren även känna till begreppet aktiv risk.

Rating av fonder

Licenshavaren ska känna till hur rating av fonder går till, särskilt med fokus på Morningstars rating.

Mät punkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Traditionella utvärderingsmått	2	Stort	K	F	T
Tracking error och informationskvot	2	Litet	K		
Jämförelseindex och aktiv risk	2	Litet	K		
Rating av fonder	2	Litet	K		

Privatekonomi

Sparutrymme och förmögenhet

Licenshavaren ska känna till Konsumentverkets riktlinjer för levnadskostnader, förstå hur man gör en hushållsbudget och kunna tillämpa detta i beräkningar av kundens utrymme för sparande och placeringar. Licenshavaren ska även förstå hur man gör en tillgångs- och skuldanalys för att få fram kundens nettoförmögenhet.

Placeringshorisont och sparmål

Licenshavaren ska förstå vilka placeringshorisonter som är lämpliga för olika sparmål som till exempel buffertsparande, målsparande och pensionssparande. Licenshavaren ska förstå hur placeringshorisonten påverkar förväntad avkastning och risk. Licenshavaren ska kunna tillämpa denna kunskap i praktiska rådgivningssituationer.

Analys av kundens riskattityd

Licenshavaren ska förstå skillnaden mellan en kunds förmåga att bära risk (risktålighet) och samma kunds vilja att ta risk (risktolerans). Licenshavaren ska känna till hur man med olika metoder kan få fram en ungefärlig uppfattning om kundens risktolerans i praktiken. Licenshavaren ska på ett övergripande plan känna till typiska kännetecken för kunder med låg, medelhög respektive hög risktolerans.

Portföljrekommendationer för olika risknivåer

Licenshavaren ska förstå hur man kombinerar de prognostiserade placeringsmöjligheterna som innefattas i den framåtblickande effektiva fronten med en viss given kunds riskattityd för att komma fram till ett lämpligt portföljval anpassat för just denna kund. Licenshavaren ska kunna tillämpa denna kunskap i praktiska rådgivningssituationer kopplade till kundens placeringshorisont och risktolerans.

Mät punkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Sparutrymme och förmögenhet	2	Stort	K	F	T
Placeringshorisont och sparmål	2	Litet		F	T
Analys av kundens riskattityd	2	Stort	K	F	
Portföljrekommendationer för olika risknivåer	2	Litet		F	T

Delområde 3 - Etik och regelverk

Delområde 3 omfattar djupgående kunskap om hur finansiell rådgivning ska utföras. Avsnittet omfattar även kunskap om grundläggande regler som berör värdepappersmarknaden och som en licenshavare behöver ha som referensram i sitt arbete. Avsnitten inom området är relativt fristående från varandra. Gemensamt för många avsnitt är dock att de i ett bredare perspektiv syftar till att bevara sundheten på, och allmänhetens förtroende för, värdepappersmarknaden. Området innehåller även regler om beskattning.

Finansiell rådgivning

Definition av investeringsrådgivning

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna om när en rådgivningssituation uppstår och kunna skilja den situationen från situationer då rådgivaren lämnar generella råd eller då marknadsföring förekommer.

Kraven på rådgivarens kompetens

Licenshavaren ska känna till vilka krav som ställs beträffande rådgivarens kompetens och hur rådgivarens arbetsgivare ska försäkra sig om att rådgivarna har tillräcklig kompetens.

Inhämtande av information från kunden

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna om vilken information som rådgivaren ska inhämta från kunden för att kunna lämna ett lämpligt råd.

Kravet på att råden ska vara lämpliga för kunden

Licenshavaren ska kunna tillämpa regeln om att rådgivaren endast får lämna råd som är lämpliga för kunden, dvs. att de råd som lämnas ska kunna kopplas till – och vara lämpliga utifrån – de uppgifter som rådgivaren inhämtat om kunden.

Omsorgs- och avrådandeplikten

Licenshavaren ska kunna tillämpa regeln om att rådgivaren har en allmän skyldighet att agera för kundens bästa och att rådgivaren i vissa fall är skyldig att avråda kunden från att vidta en viss åtgärd. Licenshavaren ska vidare förstå hur man ska agera om kunden väljer att inte lämna någon eller endast delar av efterfrågad information.

Kraven på dokumentation

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna om hur råd ska dokumenteras i olika situationer och om kundens rätt att erhålla dokumentation. Licenshavaren ska känna till de konsekvenser som utebliven eller bristfällig dokumentation kan få för såväl licenshavaren som för institutet, dvs. tvister med kunden, tillsynsärenden för institutet och disciplinpåföljder för rådgivaren.

Passandebedömningar

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna om s.k. passandebedömning, dvs. veta när en passandebedömning krävs och vad den består av.

Kundkategorier

Licenshavaren ska förstå de olika kundkategorierna i lagen om värdepappersmarknaden samt veta vilken praktisk betydelse kundkategorisering har för en kund.

Tillhandahållande av okomplicerade instrument

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna om när ett finansiellt instrument ska eller kan betraktas som okomplicerat samt förstå vilken praktisk betydelse denna klassificering har för en kund.

Investeringsbedrägerier

Licenshavaren ska känna till de vedertagna varningssignalerna på investeringsbedrägerier och var kunden kan få mer information om investeringsbedrägerier. Licenshavaren ska även förstå hur man ska agera vid misstanke om att en kund har fått eller har accepterat ett erbjudande som kan misstänkas utgöra investeringsbedrägeri.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Definition av investeringsrådgivning	2	Litet			T
Kraven på rådgivarens kompetens	2	Litet	K		
Inhämtande av information från kunden	2	Litet			T
Kravet på att råden ska vara lämpliga för kunden	2	Stort			T
Omsorgs- och avrådandeplikten	2	Litet		F	T
Kraven på dokumentation	2	Litet	K		T
Passandebedömningar	2	Litet			T
Kundkategorier	2	Litet		F	
Tillhandahållande av okomplicerade instrument	2	Litet		F	T
Investeringsbedrägerier	2	Litet	K	F	

Grundläggande etik på värdepappersmarknaden

Grundläggande etiska värderingar och anmälningar av företagets regelöverträdelser

Licenshavaren ska förstå att värdepappersmarknadens effektivitet och stabilitet i hög grad är avhängig av det förtroende som investerare och andra aktörer på marknaden har för varandra och för värdepappersmarknaden i stort. Licenshavaren ska förstå det huvudsakliga innehållet i Svenska Fondhandlareföreningens Vägledning till etiska riktlinjer i värdepappersinstitutet (2013-06-18) – dvs. innebörden av att agera efter en etisk måttstock, begreppet otillbörliga affärer och hur bisysslor och annan sidoverksamhet ska hanteras. Licenshavaren ska också förstå hur denna ska agera om denna upptäcker regelöverträdelser eller oegentligheter inom företaget. Licenshavaren ska känna till vem i företaget licenshavaren ska vända sig till för påtala regelöverträdelser eller oegentligheter – t.ex. sin chef eller compliancefunktionen. Licenshavaren ska också känna till systemen för s.k. whistleblowing. Det vill säga anmälningar av överträdelser som sker anonymt antingen internt inom företaget eller direkt till Finansinspektionen.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Grundläggande etiska värderingar och anmälningar av företagets regelöverträdelser	2	Litet		F	

Finansinspektionen och SwedSec

Finansinspektionen

Licenshavaren ska känna till Finansinspektionens uppdrag och sanktionsmöjligheter.

SwedSecs regelverk

Licenshavaren ska förstå vilka företag och personer som omfattas av SwedSecs regelverk, vilka rättigheter och skyldigheter regelverket medför för de anslutna företagen och licenshavarna, vilka sanktioner som kan vidtas mot licenshavare och anslutna företag samt den viktigare praxis som uppkommit.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Finansinspektionen	2	Litet	K	
SwedSecs regelverk	2	Litet		F

Information till kund vid tillhandahållande av investeringstjänster

Information till kund vid tillhandahållande av investeringstjänster

Licenshavaren ska förstå de viktigaste reglerna om den information som ett institut ska tillhandahålla en kund innan en investeringstjänst utförs, exempelvis beskrivning av de aktuella finansiella instrumenten och de risker som är förknippade med instrumenten, information om institutets priser och avgifter samt om institutets riktlinjer för bästa utförande av order och för intressekonflikter.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Information till kund vid tillhandahållande av investeringstjänster	2	Litet		F

Intressekonflikter

Intressekonflikter och incitament

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna om att värdepappersinstitut ska ta tillvara sina kunders intressen samt de viktigaste reglerna om hantering av intressekonflikter. Licenshavaren ska förstå de viktigaste situationerna då intressekonflikter uppkommer. Licenshavaren ska förstå reglerna om när ett värdepappersinstitut får betala eller ta emot incitament.

Regler om egna och närståendes värdepappersaffärer

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna avseende anställdas egna eller närståendes värdepappersaffärer i värdepappersinstitut och fondbolag.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Intressekonflikter och incitament	2	Stort	F	T
Regler om egna och närståendes värdepappersaffärer	2	Litet		T

Penningtvätt och finansiering av terrorism

Åtgärder mot penningtvätt och terrorismfinansiering

Licenshavaren ska kunna tillämpa de viktigaste reglerna i lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt i Finansinspektionens föreskifter om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Licenshavaren ska därmed kunna tillämpa reglerna om institutens skyldighet att kontrollera sina kunder (inklusive bestämmelserna om verklig huvudman och personer i politiskt utsatt ställning), om vilka situationer som kräver kundkännedom, om vilka åtgärder som ska vidtas för att uppnå kundkännedom och om skyldigheten att granska transaktioner och rapportera misstänkta transaktioner till Finanspolisen. Licenshavaren ska vidare förstå syftet med reglerna om penningtvätt samt vilka sanktionerna för penningtvätt är.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Åtgärder mot penningtvätt och terrorismfinansiering	2	Stort	F	T

Mutor och bestickning

Regler om mutor och bestickning

Licenshavaren ska kunna tillämpa grundläggande regler om förbud mot mutor och bestickning. Detta förutsätter att licenshavaren förstår vilken koppling som ska finnas till arbetstagarens/uppdragstagarens tjänsteutövning eller tjänsteuppdrag för att det ska kunna vara fråga om bestickning, vilka omständigheter som avgör om en förmån är otillbörlig och vilka förmåner som alltid anses otillbörliga samt den viktigaste praxisen från domstolar och Institutet mot mutor.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Regler om mutor och bestickning	2	Litet	F	T

Marknadsmisbruk

Marknadsmisbruksbrotten och rapporteringsskyldigheten

En licenshavare ska förstå huvuddragen i de förbud mot marknadsmisbruk, dvs. förbud mot insiderhandel, marknadsmanipulation och olagligt röjande av insiderinformation, som finns i artiklarna 7-10, 12, 14 och 15 i den s.k. marknadsmisbruksförordningen (EU nr 596/2014). Licenshavaren ska förstå innebörden av den övervaknings- och rapporteringsskyldighet som följer av artikel 16 i marknadsmisbruksförordningen.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Marknadsmisbruksbrotten och rapporteringsskyldigheten	2	Stort	F	

Familjerätt

Avtal och behörighet

Licenshavaren ska kunna tillämpa grundläggande regler om fullmakter, dvs. vad som krävs för att en fullmakt ska bli giltig, på vilka sätt en fullmakt kan lämnas samt skillnaden mellan behörighet och befogenhet. Licenshavaren ska vidare förstå vad en framtidsfullmakt är, vad den kan omfatta och när den träder ikraft. Licenshavaren ska känna till de grundläggande principerna för när avtal ingås och sägs upp. Licenshavaren ska förstå vem som företräder ett aktiebolag i olika situationer (styrelse, VD, anställd med ställningsfullmakt).

Egendomsförhållanden och bodelningsregler

Licenshavaren ska förstå grundläggande begrepp som giftorättsgods och enskild egendom och hur sådan egendom fördelas vid skilsmässor och dödsfall. Licenshavaren ska också förstå de grundläggande begreppen i motsvarande bodelningsregler för samboförhållanden.

Arvsregler inklusive testamente

Licenshavaren ska förstå hur arvsreglerna ser ut i lagen, dvs. vem som ärver i familjeförhållanden med makar, gemensamma barn, särkullbarn och sambor. Licenshavaren ska känna till i vilken mån man kan avvika från lagens arvsregler genom testamenten, känna till formkraven för testamenten samt känna till hur ett förmånstagarförordnade förhåller sig till arvsreglerna.

Gåva

Licenshavaren ska förstå hur en gåva blir giltig och hur gåvor förhåller sig till arv.

Ställföreträdare för omyndiga och andra

Licenshavaren ska förstå vem som företräder ett omyndigt barn och vilka begränsningar som finns i föräldrars rätt att placera i finansiella instrument för barns räkning, t.ex. beloppsgränser och överförmyndarens roll. Vidare ska licenshavaren förstå reglerna om en vuxen person har en legal ställföreträdare utsedd och vilka begränsningar som finns för den legale ställföreträdaren bl.a. vid placeringar i finansiella instrument för den vuxna personen.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Avtal och behörighet	2	Litet	K	F	T
Egendomsförhållanden och bodelningsregler	2	Stort		F	
Arvsregler inklusive testamente	2	Stort	K	F	
Gåva	2	Litet		F	
Ställföreträdare för omyndiga och andra	2	Litet		F	

Skattefrågor

Inkomst av tjänst och regler för skatteberäkning

Licenshavaren ska förstå hur inkomst av tjänst beskattas och hur skatten beräknas för en person med skatteplikt i Sverige.

Inkomst av kapital och regler för skatteberäkning

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna vid beräkning av skatt avseende kapital för privatperson eller företag som beskattas i Sverige. Vidare ska licenshavaren förstå effekterna av hur skatten på inkomst på tjänst påverkas vid underskott av kapital, t.ex. i vilken mån kvittning kan ske mellan olika tillgångsslag. Licenshavaren ska förstå de skattemässiga konsekvenserna för ett aktiebolag som gör kapitalplaceringar och hur den s.k. ”aktiefällan” fungerar.

Beskattning av direktspårade i aktier och fonder

Licenshavaren ska förstå reglerna för vinst- och förlustberäkning avseende aktier och fonder samt hur schablonintäkten för fonder beräknas och beskattas. Licenshavaren ska vidare förstå skillnaderna i beskattning när ett värdepapper är noterat respektive onoterat samt vad som krävs för att det ska anses marknadsnoterat.

Beskattningsregler avseende investeringssparkonto (ISK)

Licenshavaren ska kunna tillämpa hur värdepapper beskattas inom ramen för investeringssparkonto samt hur schablonintäkten beräknas och beskattas. Licenshavaren ska vidare kunna tillämpa de regler som gäller vid överföring av värdepapper till ett investeringssparkonto samt vid avslut av ett investeringssparkonto.

Beskattning vid flytt utomlands

Licenshavaren ska känna till när någon är skattskyldig i Sverige eller inte. Licenshavaren ska känna till begreppen bosättning, stadigvarande vistelse och väsentlig anknytning. Licenshavaren ska känna till konsekvenserna av om en person är obegränsat skattskyldig eller inte samt känna till hur SINK-skatten fungerar. Licenshavaren ska känna till hur beskattning av utdelning sker (kupongskatt), den s.k. tioårsregeln och hur försäljning av permanentbostad beskattas. Vidare ska licenshavaren känna till hur eventuella dubbelbeskattningsavtal inverkar på skatten.

Omprövning

Licenshavaren ska känna till möjligheten att göra en omprövning av en redan inlämnad deklaration enligt skatteförfarandelagen. Licenshavaren ska också känna till att Sverige snart har avtal med samtliga länder om informationsutbyte samt skillnaden vad avser automatiskt informationslämnande.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Inkomst av tjänst och regler för skatteberäkning	2	Litet	F	
Inkomst av kapital och regler för skatteberäkning	2	Stort	F	T
Beskattning av direktspårade i aktier och fonder	2	Litet	F	
Beskattningsregler avseende investeringssparkonto (ISK)	2	Litet		T
Beskattning vid flytt utomlands	2	Litet	K	
Omprövning	1	Litet	K	

Tystnadsplikt

Tystnadsplikt

Licenshavaren ska kunna tillämpa de regler om tystnadsplikt (sekretess) som gäller för anställda och uppdragstagare i finansiella företag. Licenshavaren ska också förstå vilka sanktioner som kan bli aktuella vid överträdelse av reglerna om tystnadsplikt.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Tystnadsplikt	2	Litet	F	T	

Klagomålshantering

Klagomålshantering och reklamationer

Licenshavaren ska förstå hur klagomål ska hanteras i finansiella företag. Licenshavaren ska känna till vilka organisationer och myndigheter som handlägger klagomål och som informerar om praxis på området.

Skadeståndsskyldighet

Licenshavaren ska känna till att ett institut normalt blir skadeståndsskyldigt gentemot en kund om kunden har drabbats av en ekonomisk skada, om orsakssamband finns mellan institutets agerande och skadan och om institutet har agerat på ett oaktsamt sätt. Licenshavaren ska även förstå de villkor om reklamation och ansvarsbegränsningar som i regel ingår i kundernas avtal rörande värdepappershandel, t.ex. i branschens standardavtal för värdepappersdepå och värdepapperskonto.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Klagomålshantering och reklamationer	2	Litet	K	F	
Skadeståndsskyldighet	2	Litet	K	F	

Insättningsgaranti och investerarskydd

Insättningsgaranti och investerarskydd

Licenshavaren ska känna till beloppsgränserna för insättningsgarantin och investerarskyddet och vilka konton/tillgångar som omfattas av skyddet. Licenshavaren ska förstå när insättningsgarantin eller investerarskyddet träder in. Vad gäller investerarskyddet ska licenshavaren också övergripande känna till vilken separationsrätt en kund har till finansiella instrument som förvaras för kundens räkning. Slutligen ska licenshavaren känna till vilken myndighet som hanterar insättningsgarantin och investerarskyddet.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Insättningsgaranti och investerarskydd	2	Litet	K	F	

Delområde 4 – Pensioner och försäkringar

I kunskapskraven ingår att licenshavaren ska ha kunskap om pensionssystemets uppbyggnad och de olika delar som pensionen består av. Vidare ska licenshavaren ha kunskap om övriga lag- och avtalsstyrda försäkringar och känna till övriga former av försäkringssparande. Licenshavaren ska också ha kunskap om de grundläggande regler som gäller för försäkringsverksamhet och försäkringsavtal samt om de skattefrågor som är kopplade till pension och försäkring. Ytterligare krävs att licenshavaren har kunskap om de regler som kringgärdar förmedling av och rådgivning om försäkring.

Pension

Pensionssystemet

Licenshavaren ska förstå pensionssystemets uppbyggnad och de olika delar som pensionen består av.

Allmän pension

Licenshavaren ska förstå hur det allmänna pensionssystemet är uppbyggt, hur det finansieras samt att olika regler gäller beroende på kundens födelseår. Licenshavaren ska förstå begreppen inkomst-, premie- och garantipension och vad som påverkar den framtida pensionen från staten. Licenshavaren ska särskilt förstå hur premiepensionen fungerar.

Kollektivavtalad tjänstepension

Licenshavaren ska förstå hur de största kollektivavtalen fungerar med avseende på rätten till tjänstepension. Detta innebär att licenshavaren ska förstå de val som en anställd som omfattas av ett kollektivavtal, beroende av avtalsområde, har att beakta för att påverka sin slutliga tjänstepension. Vidare ska licenshavaren förstå skillnaden mellan avgifts- och förmånsbaserad tjänstepension samt begreppet tiotaggare. Licenshavaren ska också förstå de s.k. valcentralernas roll och uppgift.

Icke kollektivavtalad tjänstepension

Licenshavaren ska förstå innebörden av att en person inte omfattas av något kollektivavtal och vad man då bör tänka på för såväl företagare som individ. Vidare ska licenshavaren förstå de alternativ som finns avseende icke kollektivavtalsbundna pensioner och hur de fungerar, som frivilligt avtalad tjänstepension och pension som är ensidigt utfäst av arbetsgivaren. Licenshavaren ska även förstå vad som menas med direkt-pension och löneväxling och när det är lämpligt att löneväxla.

Privat pensionssparande

Licenshavaren ska förstå reglerna kring privat pensionsparande, vilka varianter som finns för privat pensionsparande, hur dessa sparanden fungerar, vad som skiljer dem åt och vad som är för- och nackdelar med respektive sparform.

Tryggande av pension

Licenshavaren ska känna till huvuddragen i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse och på vilka olika sätt ett pensionslöfte kan tryggas. Licenshavaren ska också känna till skillnaderna mellan de tre olika tryggandeformerna pensionsförsäkring, pensionsstiftelse samt särskild redovisning av pensionsskuld.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Pensionssystemet	2	Litet		F
Allmän pension	2	Stort		F
Kollektivavtalad tjänstepension	2	Stort		F
Icke kollektivavtalad tjänstepension	2	Stort		F
Privat pensionssparande	2	Stort		F
Tryggande av pension	1	Litet	K	

Lagstadgad/allmän försäkring utöver pensionen

Lagstadgad försäkring vid sjukdom och föräldraskap

Licenshavaren ska förstå hur socialförsäkringssystemet är uppbyggt och fungerar vid sjukdom och föräldraskap.

Lagstadgad försäkring vid dödsfall

Licenshavaren ska förstå hur efterlevandeskyddet i det allmänna pensionssystemet är utformat samt hur omställningspension, änkepension, barnpension, garantipension och efterlevandestöd till barn fungerar.

Lagstadgad försäkring vid arbetsskada

Licenshavaren ska känna till vad arbetsskadeförsäkringen innebär samt vad och vem den omfattar.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Lagstadgad försäkring vid sjukdom och föräldraskap	2	Litet		F
Lagstadgad försäkring vid dödsfall	2	Litet		F
Lagstadgad försäkring vid arbetsskada	1	Litet	K	

Avtalad eller privat meddelad försäkring

Försäkringsbegrepp

Licenshavaren ska förstå begreppen försäkringstagare, försäkrad, förmånstagare, försäkringsfall, personförsäkring respektive skadeförsäkring och att dessa i sin tur delas upp i kollektivavtalad försäkring, grupp-försäkring och individuell försäkring.

Kollektivavtalad försäkring

Licenshavaren ska förstå att kollektivavtal, förutom att ge rätt till tjänstepension, i allmänhet ger de anställda som omfattas av avtalet rätt till övrigt försäkringsskydd t.ex. vid sjukdom och dödsfall. Licenshavaren ska känna till att även icke kollektivavtalad försäkring, som meddelas i form av individuell försäkring eller grupp-försäkring, kan ge motsvarande rätt till skydd vid sjukdom och dödsfall.

Grupp-försäkring

Licenshavaren ska förstå vad grupp-försäkring är, att det förekommer såväl gruppliv- som grupp-skadeförsäkring, hur grupp-försäkring erbjuds och tecknas samt vilket försäkringsskydd grupp-försäkring oftast

innehåller. Licenshavaren ska också känna till skillnaden mellan obligatorisk och frivillig grupp försäkring och vad det innebär för kunden.

Individuell försäkring för företagare

Licenshavaren ska förstå vad individuell försäkring för företagare är, att det förekommer såväl företagsförsäkring (som t.ex. ansvarsförsäkring eller egendomsförsäkring) som individuell personförsäkring (som t.ex. liv-, sjuk- eller olycksfallsförsäkring för företagare) samt vilket försäkringsskydd en företagare kan ha behov av att komplettera lagstadgad allmän försäkring med (t.ex. avbrottsförsäkring och kompanjonförsäkring).

Individuell försäkring för anställda

Licenshavaren ska känna till vad individuell försäkring för anställda är och vilket försäkringsskydd enskilda individer kan behöva komplettera med, särskilt de som inte omfattas av kollektivavtalad försäkring eller av annat arbetsgivarbetalt försäkringsskydd.

Mät punkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Försäkringsbegrepp	2	Stort		F
Kollektivavtalad försäkring	2	Stort	K	F
Grupp försäkring	2	Litet	K	F
Individuell försäkring för företagare	1	Litet		F
Individuell försäkring för anställda	1	Litet	K	

Regelverk kring försäkring

Försäkringsrörelselagen

Licenshavaren ska känna till att försäkringsrörelse är tillståndspliktigt, står under Finansinspektionens tillsyn och i huvudsak regleras av försäkringsrörelselagen (FRL). Licenshavaren ska också känna till vilka typer av bolag som regleras av FRL. Licenshavaren ska känna till skillnaden mellan ett försäkringsaktiebolag som delar ut vinst och ett ömsesidig försäkringsbolag samt att det finns försäkringsaktiebolag som drivs enligt ömsesidiga principer, s.k. hybridbolag.

Försäkringsavtalslagen

Licenshavaren ska förstå de mest centrala reglerna i försäkringsavtalslagen (2005:104; FAL), som om hur försäkringsavtal ingås, vilka krav som finns på att tillhandahålla kunden information, vilka krav som gäller för att göra ett giltigt förmånstagarförordnande, vad som sker om kunden lämnar oriktiga uppgifter till försäkringsbolaget i form av ansvarsbegränsningar, hur och när ett försäkringsavtal kan sägas upp, att det kan finnas rätt till efterskydd eller fortsättningsförsäkring och även känna till att det finns regler om förhållandet till borgenärer och vad dessa regler innebär i stora drag. Licenshavaren ska också förstå hur karenstider fungerar.

Försäljning av försäkring på distans

Licenshavaren ska känna till huvuddragen i de särskilda regler som gäller för försäljning av försäkring på distans och utanför affärslokaler och att konsumenter efter sådan försäljning har rätt till särskild information samt åtnjuter ångerrätt.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Försäkringsrörelselagen	2	Litet	K
Försäkringsavtalslagen	2	Stort	K F
Försäljning av försäkring på distans	1	Litet	K

Livförsäkringsteknik

Förvaltningsformer

Licenshavaren ska förstå de olika förvaltningsformer för livförsäkring som finns och hur de skiljer sig åt i riskhänseende.

Solvens och konsolidering

Licenshavaren ska förstå begreppen solvens och konsolidering samt vilka åtgärder ett försäkringsbolag kan vidta vid behov och vilka effekter dessa åtgärder får för en kund.

Återbäring och arvsvinst

Licenshavaren ska förstå begreppen allokerad, villkorad respektive tilldelad återbäring. Licenshavaren ska förstå innebörden av arvsvinst.

Återköp och flytträtt

Licenshavaren ska förstå begreppen återköp och flytträtt samt känna till gällande lagregler för återköp och flytt. Vidare ska licenshavaren förstå hur möjligheten att återköpa eller flytta en försäkring skiljer sig åt beroende på vilken typ av försäkring det rör sig om och beroende på andra faktorer som att försäkringen är lagd i fribrev eller är under utbetalning. Licenshavaren ska förstå vad flytträtten innebär för försäkringstagaren i finansiellt hänseende samt i försäkringshänseende. Med det senare avses att en konsekvens av att flytta kapitalet kan vara att försäkringstagaren går miste om ett riskförsäkringsskydd i det avgivande bolaget (t.ex. sjukförsäkring) och att denne inte kan teckna nytt motsvarande skydd i det mottagande bolaget p.g.a. detta bolags hälsoregler.

Uttag av pension

Licenshavaren ska förstå när pension tidigast kan tas ut och hur reglerna för uttag kan skilja sig mellan allmän pension, tjänstepension och privat pension. Licenshavaren ska också förstå begreppen uppskjutet respektive förtida uttag och vilka effekter ett uppskjutet eller förtida uttag av pension medför eller kan medföra.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Förvaltningsformer	2	Litet	F
Solvens och konsolidering	2	Litet	F
Återbäring och arvsvinst	2	Litet	F
Återköp och flytträtt	2	Stort	K F
Uttag av pension	2	Stort	F

Skatteregler

Beskattningsregler för pensions- och kapitalförsäkring

Licenshavaren ska förstå beskattningsreglerna för pensions- och kapitalförsäkring samt på vilka sätt dessa skiljer sig åt. Licenshavaren ska förstå att det är inkomstskattelagen som reglerar vad som utgör en pensionsförsäkring och vilka krav som gäller på en försäkring för att den ska kunna betecknas pensionsförsäkring.

Avkastningsskatt

Licenshavaren ska känna till begreppet avkastningsskatt och vilka som är skattskyldiga till avkastningsskatt. Vidare ska licenshavaren känna till hur skatten bestäms.

Avdragsrätt

Licenshavaren ska förstå vilka möjligheter som ges i skattelagstiftningen att göra avdrag för inbetalda premier till pensionsförsäkring och hur de skiljer sig åt för privat pensionsförsäkring och tjänstepension. Licenshavaren ska känna till att avdragsrätten för inbetalda premier till privat pensionsförsäkring har avskaffats för de allra flesta, men att det fortfarande finns avdragsrätt för egenföretagare och den som saknar rätt till tjänstepension och hur stor den är. Licenshavaren ska förstå avdragsreglerna för pensionsförsäkring som köps av näringsidkare i enskild firma och handelsbolag respektive för pensionsförsäkring som köps åt anställda inklusive ägaren av ett aktiebolag. Licenshavaren ska känna till huvudregeln och kompletteringsregeln samt förstå hur de fungerar.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Beskattningsregler för pensions- och kapitalförsäkring	2	Stort		F
Avkastningsskatt	2	Litet	K	
Avdragsrätt	2	Stort	K	F

Förmedling och rådgivning

Lagen om försäkringsförmedling

Licenshavaren ska förstå reglerna i lagen om försäkringsförmedling, dvs. kraven på god försäkringsförmedlarsed, skadeståndsskyldigheten, kravet på ansvarsförsäkring och kraven på information, särskilt med avseende på hur förmedlaren får betalt, samt kravet på att dokumentera rådgivningen.

Försäkringsförmedlingsförordningen

Licenshavaren ska känna till reglerna i försäkringsförmedlingsförordningen (2005:411) om kontroll och behandling av belastningsregistret och villkoren för försäkringsförmedlarens ansvarsförsäkring.

Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling

Licenshavaren ska känna till reglerna i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2005:11) om försäkringsförmedling vad gäller kraven på ansvarsförsäkring, information till kund, dokumentation av försäkringsförmedlingen och kontroll av anställda samt dokumentation av kontrollen.

Mät punkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Lagen om försäkringsförmedling	2	Stort		F
Försäkringsförmedlingsförordningen	1	Litet	K	
Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling	2	Litet	K	